Respublika.- 2022.- 9 iyul. S. 1;8.

XALQIMIZIN QÜRURU, DÜŞMƏNİN QƏNİMİ müzəffər xüsusi təyinatlılar və komandolar

İkinci Dünya müharibəsindən sonra aparılan tədqiqatlar həm çətin relyef və iqlim şəraitində, həm də düşmən müdafiəsinin operativ dərinliyində əməliyyatlar həyata keçirə bilən, yüksək hazırlıqlı və çevik qoşunların yaradılmasına ehtiyac duyulduğunu ortaya çıxardı. Bu məqsədlə yaradılan və elit ordu hissələrinə aid edilən xüsusi təyinatlılar demək olar ki, bütün müasir ölkələrin ən etibarlı "vuran qoludur". Azərbaycanda xüsusi təyinatlı hissələrin yaradılmasına 1994-cü ildə Ermənistan ilə Azərbaycan arasında atəşkəs imzalandıqdan sonra ulu öndər Heydər Əliyevin tapşırığı ilə başlandı. Azərbaycanın istənilən şəraitdə, hətta cəbhə xəttinin bir neçə yüz kilometr dərinliyində döyüş və diversiya əməliyyatları apara bilən hərbi qüvvələri artıq mövcuddur. Yarandığı gündən xüsusi təyinatlılarımız çoxsaylı uğurlu əməliyyatları ilə adını dünya hərb tarixinə yazdırıb. Xüsusi Təyinatlı Qüvvələrimizin həyata keçirdiyi uğurlu əməliyyatların sayı kifayət qədərdir.

1999-cu ilin aprelində isə Baş Qərargaha tabe olan əlahiddə xüsusi təyinatlı taborların bazasında Müdafiə Nazirliyinin Xüsusi Təyinatlı Qüvvələri (XTQ) yaradıldı. XTQ-nin formalaşmasında mövcud olan əlahiddə taborların və Birinci Qarabağ müharibəsi iştirakçısı olan zabit və gizirlərdən geniş istifadə olundu. 29 aprel 2015-ci il tarixində qurulmasının 16-cı ildönümü münasibətilə yeni yaradılan xüsusi təyinatlı hissələrə döyüş bayraqlarının təqdimetmə mərasimi keçirildi. 20 iyun 2020-ci ildə XTQ-nin tərkibinin genişləndirildiyi məlum oldu. XTQ yaranan zamanda bəlkə də çoxlarımızın ağlına belə gəlməzdi ki, 44 günlük Vətən müharibəsinin ən önəmli qələbələrini məhz elə bu qüvvələr reallaşdıracaq. 2020-ci ildən Azərbaycan ərazisində bir sıra genişmiqyaslı taktiki Azərbaycan-Türkiyə birgə təlimləri keçirildi. Təlimlər müharibədən sonra daha da intensivliyi ilə seçilir.

Artıq qeyd etdiyimiz kimi, İkinci Qarabağ müharibəsi zamanı Xüsusi Təyinatlı Qüvvələrin şəxsi heyəti bir çox uğurlu əməliyyatlar ilə işğal altında olan ərazilərin azad edilməsində mühüm rol oynadı. Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin Cəbrayıl, Hadrut və Şuşanı işğaldan azad etməsi də XTQ-yə aid əməliyyatlardır. Ümumiyyətlə, Vətən müharibəsində XTQ həlledici faktorlardan biri oldu.

Müharibədəki taktiki qələbələrin bir çoxu Xüsusi Təyinatlı Qüvvələrin düşmən müdafiəsinin dərinliyində həyata keçirdiyi fəaliyyətlər nəticəsində mümkün oldu. Vətən müharibəsində 7 müxtəlif güc strukturunun xüsusi təyinatlıları iştirak etdilər. Bu müharibə yaddaşlarda kütləvi şəkildə XTQ və PUA tətbiqi ilə yadda qalacaq. XTQ Vətən müharibəsində göstərdiyi qəhrəmanlıq ilə adını Azərbaycan hərb tarixinə qızıl hərflərlə yazdırdı. Ümumiyyətlə, Azərbaycan Xüsusi Təyinatlı Qüvvələrinin formalaşmasında Türkiyə Silahlı Qüvvələrinin Xüsusi Təyinatlı Qüvvələri xüsusi rol oynayıb. Türkiyədə "Bordo bereli", "SAT/SAS", ABŞ-da "Reyncer", "Delta force", Rusiyada "Alfa", "Vımpel", "Delta", İsraildə "Amor", Böyük Britaniyada "Kommandos", "Skorpion", Finlandiyada "Yeger", Gürcüstanda Xüsusi Əməliyyatlar Qrupu (Group "A"), Azərbaycanda "Yarasa", "Qartal", "Şahin", "Vaşaq", "Əqrəb" və s. şərti adlarla tanınan xüsusi təyinatlı dəstələr mövcuddur. Azərbaycan XTQ-si öz fəaliyyətində bir çox ölkələrin təcrübəsindən istifadə edir.

(davamı 8-ci səhifədə)

XALQIMIZIN QÜRURU, DÜŞMƏNİN QƏNİMİ

müzəffər xüsusi təyinatlılar və komandolar

(əvvəli 1-ci səhifədə)

Azərbaycan Xüsusi Təyinatlıları hissə və bölmələri Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyi tabeliyində olan XTQ-dən və Hərbi Dəniz Qüvvələrinin Dəniz Əməliyyatları Dəstəsindən, Azərbaycan Respublikası Daxili Qoşunlarının Xüsusi Təyinatlı hərbi hissələrindən, Daxili İşlər Nazirliyinin Xüsusi Təyinatlı polis dəstələrindən, Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin xüsusi təyinatlılarından və Xüsusi Dövlət Mühafizə Xidmətinin Xüsusi mühafizə bölüklərindən ibarətdir. Onların hər biri Vətən müharibəsində digər birlik və hissələrlə paralel olaraq özünəməxsus əməliyyatlar həyata keçirib.

Xüsusi təyinatlı hissə və bölmələr Ordumuzun ən hazırlıqlı bölmələridir. Türkiyə Silahlı Qüvvələrinin "bordo beretliləri" adətən "komandoların komandosu" kimi təqdim edilir. Biz orduda komandoların yeni yaranmasını nəzərə alsaq, təxminən eyni təqdimatı olduğu kimi qəbul edə bilərik. XTQ-yə daxil olan hissə və bölmələrin döyüş hazırlığı, təlimləri və bacarıqları digərlərindən fərqlənir. Bu bölmələrin tərkibinə daxil olan qruplar tamamilə kiçik zabitlərdən və gizirlərdən formalaşdırılır. Könüllülük əsasında seçilən xüsusi təyinatlılar üç il ərzində çox ağır təlimlərdən keçməlidirlər. Onlar ölkə daxilində keçirilən kurs və təlimlərdən başqa ixtisaslarına uyğun olaraq Türkiyə, Pakistan, ABŞ, Gürcüstan və digər ölkələrin təlim mərkəzlərində keçirilən kurslarda iştirak ediblər. Ötən dövrdə Azərbaycan xüsusi təyinatlıları dəfələrlə ABŞ, Türkiyə və Pakistanda keçirilən yarışlarda yüksək nailiyyətlər qazanıblar.

Kurslarda xüsusi təyinatlı olmaq arzusunda olmaq istəyən namizədlərə əlbəyaxa döyüş, dərin kəşfiyyat, düşmən arxasına keçmə, həyatda qalma, mühəndis, atəş, psixoloji, desant, dalğıc, tibbi, assimetrik döyüş və s. kimi hazırlıqlar üzrə təlim keçirilir. İxtisasartırma kurslarında isə onlara əlavə olaraq istehkam, dağ, dalğıc və desant hazırlığı, müxtəlif yüngül və ağır silahların öyrədilməsi həyata keçirilir. Xaricdə isə onlar əsasən hava desant, dağ, antiterror, psixoloji hazırlıq və s. kimi kursların iştirakçısı olurlar. İstənilən halda əgər bir xüsusi təyinatlı hərbçimiz tünd qırmızı beretə layiq görülübsə, deməli o artıq həm idmançıdır, həm peşəkar snayperdir, həm tibb personalıdır, həm də əsl döyüşçüdür. Xüsusi təyinatlılarımızın bir çoxu bir neçə xarici dildə, o cümlədən erməni dilində sərbəst danışa bilir.

Xüsusi təyinatlılar insan ayağı dəyməyən ən çətin ərazilərdə, ən mürəkkəb tapşırıqları icra etmək üçün hazırlanır. Bu hazırlıqlar müxtəlif kurslarda keçirilir və sonda iştirakçı namizədlər imtahana cəlb edilir. Kursu uğurla bitirən heyətə təntənəli şəkildə müvafiq sertifikat, fərqlənmə nişanları və tünd qırmızı rəngdə beret təqdim edilir və onlar Xüsusi Təyinatlı Qüvvələrin Komandanının əmri ilə xidmətlərini davam etdirmək üçün müvafiq vəzifələrə təyin edilir.

Xüsusi Təyinatlı Qüvvələrin şəxsi heyəti xidməti vəzifələrinin yerinə yetirilməsində müxtəlif tipli avtomatik tüfənglər, snayper silahları, pulemyotlar, tapançalar, tapança pulemyotlar, tank əleyhinə idarəolunan raket kompleksləri, qumbara və qumbaratanlar, lazer tuşlayıcıları, gecəgörmə gözlükləri, gecəgörmə vasitələri, termal kameralar, binokllar, siqnal tapançaları, duman yaradan vasitələr, daşınan və əl radiostansiyaları, GPS və s. istifadə edilir. Xüsusi təyinatlı qrupun yerinə yetirəcəyi vəzifələrin xarakterinə uyğun olaraq şəxsi heyət ştat üzrə malik olduğu silahı digəri ilə dəyişə də bilər. Odur ki, bu bölmələr mövcud silah sistemlərinin ən yaxşılarına və onların da geniş çeşidinə malikdir. Xüsusi Təyinatlı Qüvvələr tərəfindən istifadə edilən silahlar, həm imkanlarına, həm də peşəkar döyüşçülərin seçim imtiyazlarının nəzərə alınması və şəxsi qiymətləndirmələrinə əsasən əldə olunur.

Xüsusi Təyinatlı Qüvvələr Azərbaycanın həm vuran qolu, həm də görən gözüdür. Görünmədən görən, ölmədən dönən XTQ-miz daim fəaliyyətləri ilə yenilməzlik və qəhrəmanlıq simvoluna çevrilib. İlk dəfə 1997-ci ildə başlayan uğurlu ənənə, 2016-cı ilin Aprelində və 44 günlük Vətən müharibəsində davam edib. Ümumiyyətlə XTQ yaranandan sonra bizim bilmədiyimiz və eşitmədiyimiz çoxsaylı əməliyyatlardan üzüağ çıxıb. Məhz buna görə də Ermənistan ordusunun ən qorxulu kabusu məhz Azərbaycan XTQ-sidir. Düşmənlərimiz XTQ-nin əsl gücünü ilk dəfə olaraq 2016-cı ilin aprel ayında baş verən 4 günlük döyüşlərdə açıq-aşkar gördülər. Məhz bu döyüşlərdən sonra düşmənlərimizin canına və ruhuna kəskin XTQ qorxusu daim hakim kəsildi.

Azərbaycanın Müzəffər Ali Baş Komandanı cənab İlham Əliyev daim XTQ-nin silahlanmasına, techizatına və təminatına xüsusi diqqət yetirir. Azərbaycan Xüsusi Təyinatlı Qüvvələri dünya müdafiə sənayesinin aparıcı şirkətlərinin istehsalı olan müasir silahlar, döyüş vasitələri və texnikalara sahibdir. Yerli sənayemizin istehsal etdiyi məhsullar da XTQ tərəfindən döyüşlərdə uğurla istifadə edilib.

2020-ci il sentyabrın 27-də başlayan Vətən müharibəsində Xüsusi Təyinatlı Qüvvələrimiz hərb tarixinə yazılacaq böyük qəhrəmanlıqlar nümayiş etdirdilər. Torpaqlarımızın düşmən tapdağından azad olunmasında XTQ-nin misilsiz xidmətləri oldu. Onların qayalara dırmaşaraq Şuşa şəhərini azad etməsi dünya hərb tarixinə düşdü. Bu gün də həmin əməliyyat dünyanın bir çox ölkələrinin hərbi mərkəzlərində araşdırılır.

Onu da qeyd etməliyik ki, xüsusi təyinatlılarla yanaşı, cənab İlham Əliyevin birbaşa göstərişi əsasında yaradılmış Komando tipli hərbi qüvvələr də Azərbaycanın müdafiə qabiliyyətinin yüksəldilməsində önəmli rol oynayır.

Müasir dövrümüzün çağırışlarını nəzərə alsaq deməliyik ki, həqiqətən də ölkəmizdə yeni mobil hərbi qüvvələrə də ehtiyac yarandı. İşğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə, yerlərdə məhz gələcəkdə veriləcək tapşırıqları yerinə yetirmək üçün komando qüvvələrinin imkanları mövcuddur. Ona görə də həmin qüvvələr yaradılıb və bu proses uğurla davam etdirilir. Bir sözlə, komando birliklərinin yaradılmasına ciddi zərurət var idi, çünki onlar da XTQ kimi elit qüvvələrdir. Eyni zamanda həmin qüvvələr öz hazırlıqları ilə seçilir. Eləcə də komandolar daha çox mobil qüvvələr hesab edilir. Bu gün dünyanın inkişaf etmiş əksər ölkələrində böyük hərbi hissələri tabor və ya bölük şəklində saxlanılmasına artıq çox da rast gəlinmir, çünki komando hərbi qüvvələrinin saxlanılması daha əlverişlidir. Eyni zamanda, daha məqsədəmüvafiq qüvvələrdir. Məhz bu nöqteyi-nəzərdən cənab İlham Əliyevin göstərişi ilə Azərbaycanda yeni hərbi qüvvələr yaradılır.

Həmin komando birliklərinin yaradılması istiqamətində işlər həm Azərbaycan və Türkiyədə, həm də başqa dövlətlərdə - bizə yaxın, bizimlə hərbi əməkdaşlıq edən ölkələrdə keçirilir. Məhz ona görə də bu qüvvələr yaradılır. Bu qüvvələrin yaradılmasının əhəmiyyəti çox böyükdür. Komando birliklərinin digərlərindən fərqi ondan ibarətdir ki, onlar həm havada, həm quruda, həm də suda hərbi təlimlər keçirlər. Onların dəqiq atıcılıq göstəriciləri də çox yüksəkdir. Komando birlikləri bütün bu sadalananları kompleks şəkildə öyrənirlər. İndi komando qüvvələrinin geyimi də tamam fərqlidir. Həmin geyimlər xüsusi olaraq sifariş verilir, hazırlanır. Həmin geyimlərdə bütün elementlər nəzərdə tutulub. Hətta soyuq silahlarından tutmuş binokla, gecəgörmə cihazlarına qədər özəlliklər həmin geyimlərdə yer alıb. Ona görə də yeni komando birliklərinin yaradılması çox vacibdir.

Sonda qeyd etmək lazımdır ki, biz xüsusi təyinatlılarımızı və komandolarımızı şəxsən tanımasaq da, onların hər birinə canımızla, qanımızla borcluyuq. Dövlətimizin başçısı cənab İlham Əliyev dəfələrlə vurğulayırdı ki, dövlətimizin siyasətinin mərkəzində Azərbaycan vətəndaşı dayanır. Həmin vətəndaşın təhlükəsizliyinin və firavan həyatının keşiyində duranların sırasında önəmli yer tutan xüsusi təyinatlılarımız və komandolarımızdır. Onların 44 günlük Vətən müharibəsində göstərdikləri misilsiz qəhrəmanlıqlar xalqımızın qədim tarixinin ən şanlı səhifəsidir. Azərbaycan xalqı XTQ-nin bütün şəhidlərinin xatirəsini uca tutur, onların valideynlərinə dövlətimiz və xalqımız üçün belə igidlər böyütdüklərinə görə sonsuz minnətdardır. Şəhid əsgər və zabitlərimizin hər birinin xatirəsi bizim qəlbimizdə əbədi yaşayacaq. Sağ qalan qəhrəmanlarımız isə bizim canlı əfsanəmiz, qürurumuz və vüqarımızdır. Onlar kimi mərd, qəhrəman oğulların adı Azərbaycan tarixinə əbədi yazıldı.

Emin QASIMOV,
"Respublika".